

L'ordre dels pecadors

"La llista infinita, la dels pecadors de la carn i de la gola, que som tots quan podem (i quan no podem també: pequem de fantasia, que és barat), omple en l'infern del Dant el cercle més alt, el més extens, el més pròxim a la porta i el de les penes més lleugeres. De la mateixa manera que en el Purgatori els 'lussuriosi', els més perdonables de tots els pecadors, ocupen el graó més alt de la muntanya, al costat mateix del paradís terrenal."

Jo vaig començar a llegir la *Divina Commedia* fa molts anys, en temps de la meua remota joventut romana, quan l'Anita Ekberg es banyava de nit a la Fontana di Trevi, i via Veneto era via Veneto i no el lúgubre carrer que és ara. Anita Ekberg, tan blanca i tan gran, era un emblema del pecat, i via Veneto era plena de pecadors més o menys professionals que hi arribaven amb Ferraris descapotables. Jo, mentrestant, em vaig comprar una edició barata de la *Divina Commedia*, de la biblioteca Universale Rizzoli, cent trenta lires el volum, i vaig arribar a llegir fins a meitat de l'*Inferno*. L'edició tenia notes abundants a peu de pàgina, sense les quals la Comèdia és rigorosament il·legible, i llavors, quan tenia els pecadors tan a la vista i en tan alta consideració pública, no vaig relacionar massa bé la vida i la literatura: era massa jove. Vaig aprendre de memòria mitja dotzena de tercines del cant primer (aquestes universalment conegudes que comencen: "*Nel mezzo del cammìn di nostra vita mi ritrovai per una selva oscura/ che la diritta via era smarrita*", etcètera), per tal de poder-les recitar en moments oportuns i impressionar alguna senyoreta sensible. En aquest sentit, he de dir que ha funcionat poc, i amb escassa eficàcia.

La resta ha vingut després, és a dir ara, que estic llegint atentament la *Commedia* sencera, en la mateixa edició Rizzoli de primers dels seixanta, i amb la col·laboració de Josep M. de Sagarra, immens poeta, gran traductor i útil comentarista. Potser algun dia, com a resultat de la inspiració dantesca, faré un llibre, una novel·la, que es diga "Infern" o "Purgatori" o "Paradís". És una idea: un personatge amb cara de Sherlock Holmes sense pipa, que és la cara que tenia el Dant, passejant pels set o nou cercles infernals o purgatorials de la ciutat de València, sota la guia d'un poeta ressuscitat o d'un doctor Virgili Watson que li explica qui són i què fan les ànimes que paguen o purguen els pecats de cada vida. Llavors caldria decidir quin és l'ordre i la magnitud de les penes, de la mateixa manera que hi ha una magnitud i un ordre en els pecats. Els pecats dels humans són set, com haurien de saber els infants i els adolescents, perquè no hi ha desastre més gran que pecar sense coneixement. Però com que els mortals som de natural imperfectes i no podem practicar permanentment la virtut, vull dir: com que el pecat és part inescapable de la vida, cal saber almenys quins són més perdonables, i quins són tan durs i tan negres que ens portaran a l'infern més profund. Sense broma: l'infern del Dant és pura teologia moral, a més de

ser cosmologia, política i poesia. I el Purgatori també.

L'infern on passen l'eternitat els pecadors impenitents no és cap metàfora, ni negació metafísica ni espai abstracte: és un abisme material, un immens embut subterrani, fet de cercles concèntrics de roques i de dingles que es van fent més estrets a mesura que baixen cap al fons, amb roquissars esquerps i amb rius de sang i de foc, i al més profund de l'embut, en el lloc d'honor dels abismes, submergits en la negror infinitament gelada (tan profunda que no hi arriba ni el reflex de les flames), hi ha Lucifer i els condemnats més abominables. Són els traïdors, o més exactament els qui han traït aquells que els estimaven i que havien dipositat en ells la confiança: els qui han traït els parents, els traïdors polítics, els traïdors dels hostes i els qui han traït els benefactors. El Dant, a més de posar-hi algun clàssic exemplar com Judes o Brutus, buscava els condemnats entre els coneguts de la Itàlia del seu temps: de traïdors no li'n faltarien al nostre país i els nostres dies. No seria difícil presentar una bona llista autòctona de candidats al cercle més estret de l'infern. Amb noms i cognoms, com els hi posava el Dant, i amb relació de les infàmies memorables.

Afortunadament, la llista infinita, la dels pecadors de la carn i de la gola, que som tots quan podem (i quan no podem també: pequem de fantasia, que és barat), omple en l'infern del Dant el cercle més alt, el més extens, el més pròxim a la porta i el de les penes més lleugeres. De la mateixa manera que en el Purgatori els *lussuriosi*, els més perdonables de tots els pecadors, ocupen el graó més alt de la muntanya, al costat mateix del paradís terrenal i de les portes del cel: de la carn a la superfície de l'infern només hi ha un pas, però de la carn al paradís també. És el pecat menor, el pecat universal, i l'única mala sort és que ens sorprenga la mort en l'acte, sense temps d'una mica de penediment formal, com els va passar als pobres Paolo i Francesca, morts en l'abraçada pel marit gelós, i que volen perseguir-se en un remolí etern i tristíssim. El Dant era home d'una ortodòxia impecable, dogmàtica i moral, i per això té ben clar quins són els pecats màxims i els mínims: la traïdoria i la carn, i entremig tots els altres, avarícia, peresa, ira, violència o supèrbia. Llàstima que la santa església i la "moral catòlica", després del Dant, s'hagen allunyat tant de la humaníssima *Commedia*.

Joan F. Mira